

SXEDIO.G23

14. 12.1957: ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΝΟΥΝ ΜΙΑ ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΗ ΜΑΧΗ ΣΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΕΓΚΡΙΝΕΙ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΨΗΦΙΣΜΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΟΜΩΣ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΟΛΟΕΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ. Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΙΝΔΟΥ ΚΡΙΣΤΑ ΜΕΝΟΝ ΝΑ ΠΡΟΩΘΗΘΕΙ ΨΗΦΙΣΜΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

Η τέταρτη προσφυγή της Ελλάδας για το Κυπριακό στα Ηνωμένα Έθνη και η τρίτη από την έναρξη του αγώνα της ΕΟΚΑ δεν πέτυχε τα αναμενόμενα για καθορισμό του δικαιώματος αυτοδιάθεσης στο κυπριακό λαό, αλλά είχε τις επιπτώσεις της στην περαιτέρω πορεία του κυπριακού.

Σ' αυτή την προσφυγή η Ελλάδα και η Τουρκία μέτρησαν τους φίλους τους στα Ηνωμένα Έθνη, η Αγγλία αντιλήφθηκε ότι θα έπρεπε να κινηθεί πολιτικά υποβάλλοντας νέες πολιτικές προτάσεις, ενώ ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος άρχισε να βλέπει ότι το αίτημα για αυτοδιάθεση, μέσα σε τακτική προθεσμία ήταν αδύνατο να προωθηθεί και άρχισε να κάνει στροφή προς την ιδέα αποδοχής αυτοδιάθεσης χωρίς χρονικό περιορισμό, ενώ άρχισε να μη αποκλείει την ιδέα για ανεξαρτησία για την Κύπρο.

Οι εξελίξεις αυτές δεν ήταν τυχαίες αλλά ήταν το αποτέλεσμα της προσπάθειας εξεύρεσης συμβιβασμού στα Ηνωμένα Έθνη, της μεσολαβητικής προσπάθειας που είχε αναλάβει το ΝΑΤΟ αλλά και της αλλαγής στάσης στην πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών που άρχισαν να βλέπουν με καλό μάτι μια λύση Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ ή μια συμφωνημένη λύση από όλα τα μέρη.

(Η πολιτική αυτή των Ηνωμένων Πολιτειών θα κορυφωνόταν τα επόμενα επτά χρόνια το 1964 με το σχέδιο Ατσεσον).

Στα τέλη του 1957 τα πράγματα παρουσιάζονταν πολύ δύσκολα για την ελληνοκυπριακή και την

ελληνική πλευρά στα Ηνωμένα Έθνη στο πλαίσιο της αναμενόμενης συζήτησης της ελληνικής προσφυγής για λογαριασμό των Κυπρίων.

Τις δυσκολίες αυτές ανέλυσε ένα μακροσκελές υπόμνημά του από την Ουάσιγκτων ο Έλληνας πρεσβευτής Γ. Μελάς προς το ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών.

Ο κ.Μελάς (Αρχείο Καραμανλή σελ 463) αναφερόμενος στις δυσκολίες που θα είχε να αντιμετωπίσει η Ελλάδα σημείωνε ότι "από πολιτικής και διπλωματικής πλευράς, από της απτής ουσιαστικής απόψεως εφ' όσον εις το Κυπριακόν αντικείμενον με την Αγγλία, η θέσις μας υπεραμυνομένων των ιερών δικαίων των κυπρίων είναι έτι δυσχερεστέρα εντός του ΟΗΕ" και πρόσθετε ότι "εφθάσαμεν πέρυσιν εις εν ευχάριστον σχετικώς σημείον, αλλά τούτο εφέτος αμφίβολον αν θα υπερβώμεν".

Ανέφερε ακόμα ότι η Αγγλία "με την διαίρεσιν του κόσμου εις ελεύθερον και κομμουνιστικόν, παραμένει ο πρώτος κατά σειράν σπουδαιότατος σύμμαχος της Αμερικής" και επομένως δεν έπρεπε να αναμένεται ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες θα τάσσονταν υπέρ των ελληνικών απόψεων.

Τόνιζε χαρακτηριστικά:

"Ο κ. Ντάλλες (Τζων Φόστερ Ντάλλες υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών) πάλιν την 25ην Οκτωβρίου μου έλεγεν ότι αμέσως μετά τας τουρκικάς εκλογάς θα προωθήσωμεν το ζήτημα (**We will press the matter forward**). Πράγματι, την παραμονήν είχαν συζητήσει το ζήτημα μετά του Μακ Μίλλαν και Σπάακ, αναλαβόντος, ως ο ίδιος με εβεβαίωσε, σχετικήν αποστολήν και ζητήσαντος δι' εμού να ειδή τον Εθνάρχη. Όταν όμως εζήτησα εις τον κ. Ντάλλες να συμβάλη εις την ευτυχή έκβασιν της συζητήσεως εις τον ΟΗΕ, μου απήντησεν: "Εκεί δεν πρόκειται να λύσετε ποτέ το ζήτημα", εις τόνον εντελώς κατηγορηματικόν. Αν επί πλέον δι' οξείας ανακινήσεως των βασανιστηρίων περιπλέξωμεν την συζήτησιν και αναμιχθούν, ως πιθανώτατον, τα

κομμουνιστικά κράτη, ου μόνον δεν πρέπει να υπολογίσωμεν εις αμερικανικήν βοήθειαν, αλλά και τ' άλλα αμυντικά κυρίως θέματα, αλλά και οι θέσεις μας, ως μέλους του ΝΑΤΟ, ημπορεί να κινδυνεύσουν. Αν άλλως και μετά συνέσεως πορευθώμεν, θα έχωμεν συμπαθώς ουδετέραν εν τω ΟΗΕ την Αμερικήν, αλλ' ενθερμώτατον αμέσως κατόπιν περαστάτην προς υποβοήθησιν, προς εκπόνησιν ικανοποιητικής συμφωνίας δι'απευθείας δαπραγματεύσεων. Σήμερον δε, ότε η Αγγλία συνεργαζομένη εις τον ατομικόν και πυρηνικόν τομέα, μόνη εκ των δυτικών δυνάμεων, έχει χάρις εις την Αμερικήν σημαντικήν ανατιμηθή από την μετά το Σουέζ πτώσιν της, ο κ. Μακ Μίλλαν περί πολλού ποιείται και πολύ περισσότερο από πριν εισακούει τας αμερικανικάς εισηγήσεις" -για ενωτική λύση υπό τη μορφή άμεσης ένωσης είτε αυτονομίας της Κύπρου υπό το ελληνικό Στέμμα όπως σημειώνεται στο ίδιο Αρχείο).

Στο παρασκήνιο των Ηνωμένων Εθνών η Βρετανία κατέβαλλε προσπάθειες για να εξασφαλίσει ένα όσο το δυνατό πιο χλιαρό ή αθώο ψήφισμα στην ελληνική προσφυγή με την οποία ζητείτο η εφαρμογή υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών της αρχής των ίσων δικαιωμάτων και της αυτοδιάθεσης των λαών στην περίπτωση του λαού της Κύπρου και οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι βαναυσότητες της βρετανικής έναντι των κυπρίων.

Στις 7 Δεκεμβρίου η ελληνική αντιπροσωπεία κατέθεσε στον ΟΗΕ προσχέδιο ψηφίσματος με το οποό εκφραζόταν η ευχή "όπως παραχωρηθή εις τον Κυπριακόν λαόν η ευκαιρία να αποφασίση διά το μέλλον του διά της εφαρμογής του δικαιώματος της αυτοδιαθέσεως".

Στις προσπάθειες που καταβάλλονταν στον ΟΗΕ συνέβαλλε και ο Κυπριακός λαός καθώς στις 9 Δεκεμβρίου κηρύχθηκε στην Κύπρο παναπεργία στη διάρκεια της οποίας έγιναν νέες άγριες συγκρούσεις μαθητών και αστυνομικών στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, παρά την Ιερά Αρχιεπισκοπή.

Η συζήτηση στην Πολιτική Επιτροπή των

Ηνωμένων Εθνών άρχισε στις **10** Δεκεμβρίου **1957** με πρώτο ομιλητή το Βρετανό αντιπρόσωπο Άλλαν Νομπλ, ο οποίος επανέλαβε τη θέση της Κυβέρνησης του στο Κυπριακό και τόνισε ότι η χώρα του, αφ' ότου απελευθέρωσε τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, πρότεινε νέες τριμερείς συνομιλίες και μεσολάβηση του ΝΑΤΟ, τις οποίες απέρριψε, ωστόσο, η ελληνική Κυβέρνηση.

Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας Ευάγγελος Αβέρωφ είχε πολλά να πει. Βασικά όμως υποστήριξε το δικαίωμα του κυπριακού λαού για αυτοδιάθεση, τονίζοντας ότι οι διαφορές στο Κυπριακό ήταν μεταξύ της Αγγλίας και του κυπριακού λαού και όχι μεταξύ οποιουδήποτε άλλου.

Ο αντιπρόσωπος της Τουρκίας Σελίμ Σαρπέρ υποστήριξε την αγγλική θέση και επέμενε σε τριμερείς συνομιλίες και διχοτόμηση της Κύπρου. Τόνισε ότι η Κύπρος ουδέποτε υπήρξε ελληνική προέβαλε το επιχείρημα ότι η Κύπρος έχει από την Ελλάδα **700** μίλια, σε σύγκριση με **40** που απέχει από την Τουρκία.

Τις ελληνικές θέσεις υποστήριξε και ο σοβιετικός αντιπρόσωπος, ο οποίος κατηγορήσε την Αγγλία ότι μετέβαλε την Κύπρο σε στρατόπεδο συγκέντρωσης και την χρησιμοποίησε ως βάση για επίθεση εναντίον της Αιγύπτου το **1956** (κρίση στο Σουέζ).

Επίσης ο γάλλος Αντιπρόσωπος Τζιορτζ Πικώ υποστήριξε την αγγλική θέση και τόνισε ότι το θέμα της παροχής αυτοδιάθεσης στον κυπριακό λαό ήταν θέμα που αφορούσε τη Βρετανία και ανέφερε ότι δεν ήταν αναγκαία η επέμβαση των Ηνωμένων Εθνών στο όλο πρόβλημα.

Ο αμερικανός αντιπρόσωπος Κάμποτ Λοτζ προσπάθησε να κρατήσει ουδετερότητα, αλλά δεν τα κατάφερε και στο τέλος εισηγήθηκε διμερείς συνομιλίες και τασσόμενος ανοικτά με τη Βρετανία εξέφρασε την άποψη ότι για το λόγο αυτό τα Ηνωμένα Έθνη δεν έπρεπε να εκδώσουν απόφαση.

Το λόγο πήραν στη συνέχεια άλλοι αντιπρόσωποι όπως επίσης και ο κύπριος βουλευτής

στην ελληνική Βουλή Σάββας Λοϊζίδης, στενός συνεργάτης του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, που αναφέρθηκε στα βασανιστήρια στα οποία υποβάλλονταν οι Κύπριοι από τους Άγγλους.

Η συνεδρία δεν ήταν τόσο ήρεμη όσο ήθελαν οι Αμερικανοί, αλλά γενικά ήταν ευνοϊκή υπέρ των ελληνικών απόψεων. Μοναδική αντίθεση από πλευράς εντυπώσεων ήταν η ομιλία του Αμερικανού αντιπροσώπου που μπορούσε λόγω ισχύος, να παρασύρει πολλούς αντιπροσώπους μικρών κρατών, στο θέμα της ψηφοφορίας.

Στο βιβλίο "το Κυπριακόν εις τον Οργανισμόν Ηνωμένων Εθνών" που εξέδωσε η επιτροπή εκλογικού αγώνα Ηπείρου, (εκλογική περιφέρεια του Αβέρωφ, το 1958 στη διάρκεια προεκλογικής εκστρατείας, και στο οποίο δημοσιεύθηκαν τα πρακτικά της συζήτησης, που πιστεύεται ότι τα είχε δώσει στην Επιτροπή ο Αβέρωφ για να δείξει πόσο σκληρά αγωνίστηκε για το Κυπριακό, αναφέρεται για την πορεία της συζήτησης του Κυπριακού: (Μεταγλώττιση):

"Ετσι η συζήτηση συνεχίστηκε για πολλές ώρες, σε επανειλημμένες συνδριάσεις και διατηρήθηκε συνεχώς σε ανώτερο επίπεδο. Κάποτε κατέστη αρκετά οξεία. Ο αρχηγός της τουρκικής αντιπροσωπείας κ. Σαρπέρ παρενέβη δύο φορές για να αντικρούσει τον κ. Λοϊζίδη, αλλά προ παντός για να απαντήσει και στις δυο παρεμβάσεις του στον ελληνικό Υπουργό, τον οποίο εμνημόνευσε επανειλημμένα και αντέκρουσε.

Η όλη συζήτηση, είχε εξελιχθεί ευνοϊκά για μας, παρόλον ότι είχαν ακουσθεί και καλές αγορεύσεις εναντίον των απόψεων μας.

Η πλέον δυσάρεστη αγόρευση από άποψης εντυπώσεων και αποτελεσμάτων στη ψηφοφορία ήταν-περιέργως- μια ουδέτερη. Πραγματικά ο αντιπρόσωπος των Ηνωμένων Πολιτειών Κάμποτ Λοτζ, παρά τον προσωπικό του φιλελληνισμό, ο οποίος αποτελεί παράδοση στην οικογενειά του, λόγω της ουδέτερης στάσης της χώρας έναντι του Κυπριακού, έκαμε μια

σύντομη ομιλία η οποία λόγω της ουδετερότητας την οποία διακήρυσσε μπορούσε να αποβεί δυσάρεστη.

Υποστήριξε πράγματι, ότι το θέμα, λόγω της φύσης του, έπρεπε να βρει τη λογική του λύση μέσω διαπραγματεύσεων, μεσολαβήσεων ή άλλων συνεννοήσεων και ότι γι' αυτό τα Ηνωμένα Έθνη δεν έπρεπε να εκδώσουν απόφαση. Αυτό μπορούσε να επηρεάσει πολλές μικρές χώρες αδιάφορες έναντι του κυπριακού, αλλά κάθε άλλο παρά αδιάφορες έναντι της πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών".

Ενω όλα φαίνονταν να οδηγούνται προς ένα ευτυχές τέλος για την ελληνική προσφυγή, ο αμερικανός αντιπρόσωπος ανέτρεψε τις ελπίδες και ζήτησε αναβολή για να του δοθεί χρόνος να κινηθεί στα παρασκήνια.

"Η ημέρα υπήρξε μακρά και κοπιώδης και θα καταλήγαμε σε καλύτερες αποφάσεις ύστερα από μια νύκτα ύπνου", είπε ο Κάμποτ Λοτζ εισηγούμενος της αναβολή.

Ο Πρόεδρος ρώτησε αν υπήρχε ένσταση ο δε Αβέρωφ απάντησε:

" Όπως ο κ. Λοτζ, έτσι κι' εγώ πιστεύω ότι ο νυκτερινός ύπνος θα είναι ωφέλιμος. Αλλά εφόσον παραμείμανε εδώ μέχρι τις **10** και **10** νυκτερινής, η περαιτέρω παραμονή μας για μερικά ακόμα λεπτά της ώρας, για να ψηφίσουμε στο θέμα και να τερματίσουμε τούτο, νομίζω ότι θα ήταν πλέον εποικοδομητική και θα μας επέτρεπε να κοιμηθούμε πιο ήρεμα, αλλά και περισσότερο άγριο το πρωί. Βεβαίως εάν η επιτροπή ασθάνεται κόπωση..."

Ο Πρόεδρος όμως δεν άφησε τον Αβέρωφ να συνεχίσει. Εθεσε την πρόταση του Λοτζ σε ψηφοφορία. Ο αμερικανός αντιπρόσωπος κέρδισε.

Από τη στιγμή αυτή άρχιζε το παρασκήνιο που συνεχίστηκε στους διαδρόμους του ΟΗΕ μέχρι την επομένη **12** Δεκεμβρίου. Στόχος ήταν να αποφευχθεί η υιοθέτηση ψηφίσματος που θα αναγνώριζε στον κυπριακό λαό το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης. Οι αντιπρόσωποι επηρεασμένοι από τους αγγλο-

αμερικανο-τούρκους φοβούνταν, ότι αναγνώριση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης για τον Κυπριακό λαό θα σήμαινε Ένωση με την Ελλάδα, δηλαδή προσάρτηση της Κύπρου σε μια άλλη χώρα.

Με την επανάληψη της συζήτησης ο Καναδός αντιπρόσωπος υπέβαλε εκ μέρους της χώρας του, της Νορβηγίας, της Δανίας και της Χιλής, τροπολογία πάνω στο ελληνικό σχέδιο ψηφίσματος που απέκλειε την αυτοδιάθεση, αλλά αναφερόταν γενικά στις αρχές του χάρτη του ΟΗΕ και εισηγείτο έναρξη συνομιλιών ευχόμενο όπως " τα μέρη τα οποία ενδιαφέρονται αμεσότερο μπορέσουν να επιτύχουν μόνιμη και χρήσιμη εφαρμογή των αρχών αυτών".

Ο Αβέρωφ έφερε αμέσως ένσταση και κατέστησε σαφές ότι θα επέμενε μέχρι τέλους στην αναγνώριση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης. Είπε σύμφωνα με τα πρακτικά:

" Πρόκειται για ένα ζήτημα, το οποίο με συγκινεί ιδιαίτερα. Σας μιλώ με βαθεία συγκίνηση, διότι αισθάνομαι ότι είμαι μόνος εδώ. Εν τούτοις, παραπλεύρως του προβλήματος αυτού, το οποίο είναι δικό μου πρόβλημα υπάρχει επίσης και ένα άλλο πρόβλημα, το οποίο αφορά εσάς. Πού βαδίζουμε; Υστερα από τις τόσο ωραίες ελπίδες του αίματος το οποίο χύθηκε κατά τον τελευταίο πόλεμο απέβη άραγε η τόσο σπουδαία επιτροπή αυτή όργανο μέσα στο οποίο κατασκευάζονται ψηφίσματα, τα οποία ο καθένας μπορεί να ερμηνεύει κατά βούληση; Είναι αυτός ο ρόλος μας; Δεν ακολουθούμε άραγε ένα επικίνδυνο δρόμο; Θέλετε μήπως να καταστήσουμε οργανισμό, ο οποίος μέσω τροποποιήσεων, μεθόδων τακτικής και αντιτακτικής, ματαιώνει τις αποφάσεις στις οποίες καλείται να ψηφίσει, απλώς και μόνο για να ψηφίζει αποφάσεις, οι οποίες είτε δεν λένε τίποτε είτε λένε ότι ένας από εμάς επιθυμεί;"

Η μάχη συνεχιζόταν άνοιξη. Μόνος ουσιαστικά ο Ευάγγελος Αβέρωφ, με μερικούς υποστηρικτές όπως τους αντιπροσώπους της Συρίας, της Αιγύπτου και της Αϊτής, αγωνιζόταν να επιτύχει στο σκοπό του,

εναντίον των μεγάλων χωρών που τόσα συμφέροντα είχαν στην περιοχή της Μεσογείου.

Η επιμονή τους ήταν μεγάλη και πιεστική. Και ο Αβέρωφ προ του κινδύνου να μη επιτύχει αυτό που επιδίωκε, εξαπέλυσε την τελευταία του βόμβα και απείλησε ότι η ελληνική αντιπροσωπεία θα αποχωρούσε από τα Ηνωμένα Έθνη ομαδικά σε ένδειξη διαμαρτυρίας.

Η απειλή δεν διατυπώθηκε επίσημα στο Σώμα αλλά με ένα διαφορετικό τρόπο στο παρασκήνιο κι αυτό σχετιζόταν με μερικές τροποποιήσεις που είχε καταθέσει ο Αβέρωφ στο ασρχικό σχέδιο του.

Όπως αναφέρεται στο έγγραφο της Επιτροπής του εκλογικού αγώνα του Μετσόβου:

" Αφού (ο Αβέρωφ) είχε την παραμονή θέσει το θέμα ενώπιον ολόκληρης της ελληνικής αντιπροσωπείας, αφού εκείνη τη στιγμή συνεννοήθηκε πρόχειρα με τον εκλεκτό μόνιμο αντιπρόσωπο της Ελλάδας προσβευτή κ. Παλαμά, κάλεσε κοντά του τους δυο καθόλα άξιους συνεργάτες της μάχης εκείνης, πρώην υπουργούς κυρίους Ανδρέα Στράτο και Γεώργιο Βογιατζή. Τους παρακάλεσε να ανακοινώσουν σε ορισμένες αντιπροσωπείες, τις οποίες και κατονόμασε, ότι αν δεν τίθετο πρώτη σε ψηφοφορία η ελληνική αντιτροπολογία (που επανελάμβανε το αίτημα της αυτοδιάθεσης στους Κυπρίους) και προ της διεξαγωγής οποιασδήποτε ψηφοφορίας- όχι μετά την απώλεια της- θα δήλωνε ότι ενώπιον του στραγγαλισμού του δικαίου μιας μικρής χώρας, διά της επεμβάσεως των ισχυρών, η ελληνική αντιπροσωπεία, θ' αποχωρούσε σύσσωμη από τη 12η Σύνοδο των Ηνωμένων Εθνών.

Όπως αναφέρει επίσημη έκθεση (του υπουργείου Εξωτερικών της Ελλάδας) " τούτο έπεσε ως βόμβα" εις τα πλαίσια ορισμένων αντιπροσωπειών, οι οποίες "καμιά στιγμή δεν αμφέβαλλαν ότι τα ανακοινωθέντα αποτελούσαν πράγματι απόφαση του Ελληνα υπουργού".

Αρχηγοί αντιπροσωπειών ηγέρθησαν αμέσως και βγήκαν από την αίθουσα. Συνεννοήσεις και διαβούλια

έγιναν στα γρήγορα, στα παρασκήνια. Και μετά από λίγο παρατηρήθηκε ότι αυτοί που βγήκαν επέστρεφαν στην αίθουσα και ότι στάληκαν προς τον Πρόεδρο της Επιτροπής ορισμένα σημειώματα".

Ο αντιπρόσωπος της Νορβηγίας δεν έφερε ένσταση να τεθεί η ελληνική πρόταση σε ψηφοφορία πρώτη. Και εκείνο που μέχρις εκείνη τη στιγμή φαινόταν αδύνατο έγινε πραγματικότητα. Το αποτέλεσμα ήταν **33** υπέρ, **18** κατά και **27** αποχές.

Οργισμένος ο τούρκος αντιπρόσωπος ζήτησε επί μέρους ψηφοφορία για την κάθε παράγραφο και στο τέλος και ονομαστική ψηφοφορία πάνω στο σύνολο του ψηφίσματος. Σε λίγα λεπτά τα δεδομένα είχαν αλλάξει: **33** ψήφισαν υπέρ, **20** εναντίον και **25** αποχές. Μέσα σε λίγα λεπτά οι αντίπαλοι της ελληνικής προσφυγής είχαν μεταφέρει να μετατρέψουν δύο λευκές ψήφους σε αρνητικές.

Μεταξύ αυτών που ψήφισαν υπέρ του ελληνικού σχεδίου απόφασης ήταν σύμφωνα με το μέλος της ελληνικής αντιπροσωπείας, Δημήτριο Μπίτσιο (Κρίσιμες Ωρες σελ. **65**) ήταν χώρες του αραβικού συνδέσμου, μέλη του σοβιετικού μπλοκ και οκτώ λατινοαμερικανικές χώρες, η Ιρλανδία και η Ισλανδία-η μοναδική χώρα του NATO που τάχθηκε υπέρ του ψηφίσματος- και η Γιουγκοσλαβία.

Εναντίον τάχθηκαν τα υπόλοιπα κράτη μέλη του NATO ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες απέσχαν. Κατά τάχθηκαν επίσης τα κράτη της βρετανικής Κοινοπολιτείας και οι σκανδιναβοί.

Το ψήφισμα της Πολιτικής Επιτροπής που ήταν το πρώτο που εξασφάλιζε η Κύπρος και το οποίο αναγώριζε σ' αυτήν το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης έχει επί λέξει σύμφωνα με την επίσημη μετάφραση:

"Η Γενική Συνέλευσις,

εξετάσασα το ζήτημα της Κύπρου,

επικυρώσασα εκ νέου το υπ' αριθμό **1013** ψήφισμα της **16ης** Φεβρουαρίου **1957**,

Εκφράζουσα την ανησυχία της διότι δεν επετελέσθη περισσότερα πρόοδος προς την επίλυση

του προβλήματος τούτου,

φρονούσα περαιτέρω ότι η κατάσταση εν Κύπρω ενέχει εισέτι κίνδυνον ότι απαιτείται όσον το δυνατόν ταχύτερον λύσις προς διατήρισιν της ειρήνης και της ευσταθείας εν τη περιοχή ταύτη,

εκφράζει την διακαή επιθυμίαν, όπως αναληφθούν περαιτέρω διαπραγματεύσεις και συζητήσεις εν πνεύματι συνεργασίας προς εφαρμογήν του δικαιώματος της αυτοδιάθεσεως εις την περίπτωσιν του λαού της Κύπρου"

(Μεταγλώττιση)

"Η Γενική Συνέλευση,

αφού εξέτασε το ζήτημα της Κύπρου,

Αφού επικύρωσε εκ νέου το υπ' αριθμό **1013** ψήφισμα της **16** Φεβρουαρίου **1957**,

αφού εξέφρασε την ανησυχία της διότι δεν επιτελέστηκε περισσότερη πρόοδος προς επίλυση του προβλήματος αυτού,

φρονεί περαιτέρω ότι η κατάσταση στην Κύπρο ενέχει ακόμη κίνδυνο ότι απαιτείται όσο το δυνατό ταχύτερο λύση προς διατήρηση της ειρήνης και της ευστάθειας στην περιοχή αυτή,

εκφράζει τη διακαή επιθυμία όπως αναληφθούν περαιτέρω διαπραγματεύσεις και συζητήσεις σε πνεύμα συνεργασίας προς εφαρμογή του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης στην περίπτωση του λαού της Κύπρου".

Το ψήφισμα πέρασε στην Πολιτική Επιτροπή αλλά πολλά έπρεπε να γίνουν ακόμα.

Η αλλαγή των δυο λευκών ψήφων σε αρνητικές, μέσα σε λίγα λεπτά, ανησύχησε πολύ την ελληνική αντιπροσωπεία και ιδιαίτερα τον έλληνα υπουργό Εξωτερικών που φοβόταν ότι ήταν δυνατό να μη εξασφαλίσει το ελληνικό ψήφισμα την απαιτούμενη πλειοψηφία των δυο τρίτων που απαιτείτο στην ολομέλεια της Συνέλευσης, δεδομένου ότι είχε αρχίσει και πάλι το παρασκήνιο να εργάζεται σκληρά.

Οι πανηγυρισμοί όμως από την αναγνώριση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης για πρώτη φορά στον ΟΗΕ δεν επέτρεπαν ίσως την αντιμετώπιση του

προβλήματος με ψυχραιμότερο τρόπο.

Ο αντιπρόσωπος των Ιδιών, Κρίσνα Μένον, ένας από τους ξένους αντιπροσώπους που υποστήριζε την παραχώρηση ανεξαρτησίας της Κύπρου (για πολλούς θεωρείται ο πατέρας της ιδέας για Κυπριακή ανεξαρτησία) είχε επαναλάβει την εισήγηση του για παραχώρηση ανεξαρτησίας στο νησί, πράγμα που θα μπορούσε να περάσει πιο εύκολα από τη Γενική Συνέλευση, αλλά κατά το Δημήτριο Μπίτσιο, ο Μακάριος επέμενε στη μάχη για την αυτοδιάθεση έστω και αν χανόταν.

Σημειώνει ο Δημήτριος Μπίτσιο στις αναμνήσεις του από τα Ηνωμένα Έθνη (Κρίσιμες Ωρες σελ 66):

"Την επαύριο 13 Δεκεμβρίου, ο Ευάγγελος Αβέρωφ, προβλέπων ότι ήταν σχεδόν αδύνατο να συγκεντρώσουμε στην Ολομέλεια της Γενικής Συνελεύσεως τα 2/3 των ψήφων, εζύγισε με τους συνεργάτες του αν ήταν σκόπιμο να επιμείνουμε στην απόφαση που είχε υιοθετήσει η Πολιτική Επιτροπή ή αν έπρεπε να αναζητήση άλλες διεξόδους. Εισηγήθη διάφορες λύσεις στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο που είχε έλθει στη Νέα Υόρκη, αλλά δεν έγιναν δεκτές. Εβολιδοσκοπήσε επίσης στον Αρχιεπίσκοπο σχετικά με μια πρόταση του αντιπροσώπου της Ινδίας. Ο Κρίσνα Μένον είχε συμβουλεύσει να δεχθούμε ένα σχέδιο αποφάσεως που αυτός ανελάμβανε να παρουσιάση και που θα προέβλεπε την εγγυημένη ανεξαρτησία της Κύπρου. Πίστευε πως ένα τέτοιο κείμενο είχε πολλές πιθανότητες να εγκριθή από την Ολομέλεια, γιατί θα εξουδετέρωνε τον τουρκικό ισχυρισμό πως η Ελλάδα έτρεφε επεκτατικές βλέψεις πάνω στην Κύπρο. Ο Μακάριος δεν εδέχθη.

- "Αυτοδιάθεση", είπε "και ας χάσουμε την Απόφαση".

- "Θα ξαράθουμε του χρόνου" έλεγαν οι σύμβουλοι του.

Την ίδια εκείνη ημέρα, στους διαδρόμους των Ηνωμένων Εθνών τα μέλη της βρετανικής

αντιπροσωπείας, από τον αρχηγό της μέχρι τα νεώτερα στελέχη της, επεδίδοντο σε αγρία ψηφοθηρία. Επεδίωκαν να εξασφαλίσουν ότι η Απόφαση της Πολιτικής Επιτροπής δεν θα συνεκέντρωνε τα **2/3** των ψήφων στην Ολομέλεια της Γενικής Συνελεύσεως. Και το πέτυχαν".

Πραγματικά αυτό συνέβη.

Όταν το ψήφισμα της Πολιτικής Επιτροπής τέθηκε ενώπιον της Ολομέλειας της Γενικής Συνέλευσης απέτυχε να εξασφαλίσει την απαιτούμενη πλειοψηφία.

Οι **31** μόνο ψήφοι που εξασφάλισε δεν αρκούσαν.

Άλλες **23** χώρες καταψήφισαν το σχέδιο, ενώ **24** απέσχαν.

Έτσι το ψήφισμα δεν πέρασε.

Ακόμα και η Ινδία απέσχε από τη ψηφοφορία σαν δεν έγινε αποδεκτή η εισήγηση της για υιοθέτηση του σχεδίου της για ανεξαρτησία της νήσου.

Υπέρ του ψηφίσματος τάχθηκαν: Αλβανία, Βολιβία, Βουλγαρία, Λευκωσία, Κόστα Ρίκα, Τσεχοσλοβακία, Ισημερινός, Αίγυπτος, Ελ Σαλβαδώρα, Αιθιοπία, Γκάνα, Ελλάδα, Γουατεμάλα, Αϊτή, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ινδονησία, Ιρλανδία, Λίβανος, Παναμάς, Πολωνία, Ρουμανία, Σαουδική Αραβία, Σουδάν, Συρία, Τυνησία, Ουκρανία, Σοβιετική Ένωση, Ουρουγουάη, Υεμένη και Γιουγκοσλαβία.

Εναντίον ψήφισαν: Αργεντινή, Αυστραλία, Βέλγιο, Καναδάς, Χιλή, Κολομβία, Δανία, Δημοκρατία, Γαλλία, Ιράν, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Νέα Ζηλανδία, Νικαράγουα, Νορβηγία, Πακιστάν, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία, Τουρκία, Νότιος Αφρική και Βρετανία.

Απέσχαν: Αφγανιστάν, Αυστρία, Βραζιλία, Βιρμανία, Καμποτία, Κεϋλάνη, Κίνα, Γροιλανδία, Ονδούρες, Ινδία, Ιράκ, Ισραήλ, Ιαπωνία, Λάος, Περού, Φιλιππίνες, Ταϊλάνδη, Ηνωμένες Πολιτείες και Βενεζουέλα.

Η αποτυχία στη Γενική Συνέλευση δε στάθηκε

ικανή για να καταπνίξει την προηγούμενη επιτυχία. Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος παρουσίασε την κυπριακή προσφυγή ως επιτυχία έστω και αν δεν κατέστη δυνατό το ψήφισμα να περάσει από τη Γενική Συνέλευση.

Είπε:

"Λόγω της αντιδράσεως των αποικιακών δυνάμεων και της υπ' αυτών ασκηθείσης πιέσεως δεν ετύχομεν της υπό των κανονισμών απαιτουμένης πλειοψηφίας, εις την Ολομέλειαν. Τούτο όμως ουδόλως μειώνει την σημασίαν της επιτευχθείσης νίκης, ήτις αποτελεί κόλαφον κατά του αποικισμού. Ουδεμίαν έχομεν αμφιβολίαν, ότι το αποικιακόν καθεστώς της Κύπρου, συντόμως θα τερματισθή, διότι αύτη είναι απόφασις και θέλησις του κυπριακού λαού, όστις εν ουδεμιιά περιπτώσει, είναι διατεθειμένος, να παραιτηθή του δικαιώματος της αυτοδιαθέσεως και δεν θα παύση αγωνιζόμενος μέχρις ότου επιτύχη του δικαιώματος τούτου εις την νήσον του".

(Μεταγλώττιση)

" Λόγω της αντίδρασης των αποικιακών δυνάμεων και της πίεσης που άσκησαν δεν τύχαμε την απαιτούμενη από τους κανονισμούς πλειοψηφία, στην Ολομέλεια. Τούτο όμως δεν μειώνει τη σημασία της νίκης που επιτεύχθηκε, η οποία αποτελεί κόλαφο κατά του αποικισμού. Δεν έχουμε καμμιά αμφιβολία, ότι το αποικιακό καθεστώς της Κύπρου, σύντομα θα τερματισθεί, διότι αυτή είναι απόφαση και θέληση του κυπριακού λαού, ο οποίος σε καμμιά περίπτωση δεν είναι διατεθειμένος, να παραιτηθεί από το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης και δεν θα παύσει να αγωνίζεται μέχρις ότου επιτύχει το δικαίωμα αυτό στη νήσο του".

Ο Ευάγγελος Αβέρωφ αισθανόταν ότι έκαμε ό,τι μπορούσε για να βοηθήσει τους Κυπρίους. Σε μια μακρά ομιλία του ενώπιον της Βουλής των Ελλήνων στις 20 Ιανουαρίου 1958 (και αφού στο μεταξύ είχε αντικαταταθεί ο Κυβερνήτης Χάρτιγκ) ο Έλληνας

υπουργός Εξωτερικών αναφέρθηκε στο άγριο παρασκήνιο κατά τη συζήτηση του Κυπριακού στα Ηνωμένα Έθνη και στις προσπάθειες για επίλυση του Κυπριακού κατά το **1957** (Μεταγλώττιση από τα πρακτικά):

"Υπήρξαν κατά το **1957** απόπειρες να οδηγηθούμε σε τριμερείς διαπραγματεύσεις, τις οποίες η ελληνική Κυβέρνηση για λόγους για τους οποίους θα έχω την ευκαιρία να επανέλθω, αποκρούει. Για όλους αυτούς τους λόγους βρεθήκαμε πάλι υποχρεωμένοι να προσφύγουμε στα Ηνωμένα Έθνη και για το λόγο ότι δεν είχαμε κανένα άλλο μέσο να υποστηρίξουμε τη δίκαιη υπόθεση των αδελφών μας κυπρίων. Και προσεφύγαμε στα Ηνωμένα Έθνη αλλά και πάλι χωρίς κανένα πνεύμα εχθρότητας, χωρίς κανένα πνεύμα τυφλής αδιαλλαξίας, αλλά με πνεύμα εποικοδομητικό προώθησης του δικαίου και της ελευθερίας.

Είναι αλήθεια ότι πολλά από τα συμβιβαστικά σχέδια τα οποία μας υποβλήθηκαν είτε πριν από τη συζήτηση, είτε κατά τη συζήτηση, δεν δεχθήκαμε καν να συζητήσουμε. Δεν δεχθήκαμε κανένα από τα σχέδια. Αλλά δεν τα δεχθήκαμε διότι για τίποτε δεν συνέβαλλαν στην προώθηση του θέματος και διότι θεωρούμε ότι αντίθετα περιέπλεκαν το θέμα. Αλλά παρ' ολ' αυτά, το πνεύμα μας, το πνεύμα της ελληνικής αντιπροσωπείας, ήταν πνεύμα εποικοδομητικό, και συνέβαλε στην πρόοδο της μάχης.

Έτσι καταστήσαμε σαφές ότι είμαστε έτοιμοι και τη μάχη να εγκαταλείψουμε, εφόσον μπορούσε να εξασφαλισθεί απόφαση, η οποία θα οδηγούσε ασφαλώς σε διαπραγματεύσεις μεταξύ της αγγλικής Κυβέρνησης και των Κυπρίων για λύση, βασιζόμενες στην αρχή της αυτοδιάθεσης. Αλλά όλες αυτές οι διαλλακτικές, αλλά δίκαιες απόψεις της ελληνικής Κυβέρνησης δεν έγιναν ασπαστές και έτσι αποοδυσθήκαμε στον αγώνα. Δεν ήταν δυνατό να επέλθει καμμιιά συνεννόηση, διότι εμείς δεν εθέταμε ως όρο στις διαπραγματεύσεις μεταξύ Κυβέρνησης αγγλικής και κυπρίων για την εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης, από την άλλη πλευράν δε τίθετο ως όρος απαραίτητος η μη αναφορά

της αυτοδιάθεσης και αντίθετα η μνεία των τριμερών διαπραγματεύσεων.

Και έτσι, η μάχη, κ. συνάδελφοί, δόθηκε με βάση την αυτοδιάθεση, αλλά δόθηκε επίσης και κατά κύριο λόγο στο θέμα εάν η απόφαση θα περιείχε ή μη την έκφραση "ενδιαφερόμενα κράτη και ενδιαφερόμενα μέρη".

Όλη η συζήτηση, όλοι οι ελιγμοί καθορίζονταν από την προσπάθεια να περιληφθεί αυτή η φράση και από την προσπάθεια να αμυνθούμε εναντίον αυτής της φράσης.

Όταν η συζήτηση κατά την ογδόην συνεδρίαν έφθασε σε κρίσιμο σημείο και υποβλήθηκε η τροπολογία στο δικό μας σχέδιο απόφασης, η πεμπτοσύια της τροπολογίας αυτής, των τεσσάρων χωρών ήταν η φράση "διαπραγματεύσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών".

Δεν θα σας κατατόπιζα και ως προς το παρελθόν και ως προς το μέλλον, εάν σας έλεγα ότι δεν κινδυνεύσαμε σοβαρά να έχουμε μια απόφαση, η οποία να περιλαμβάνει τη φράση αυτή, την οποία περιελάμβανε η τροπολογία του Καναδά, της Δανίας, της Χιλής και της Νορβηγίας.

Και είμαι υποχρεωμένος να σας κατατοπίσω διότι είναι ανάγκη να γνωρίζετε, όπως είπα, και στην αρχή, ότι προσφεύγοντες στα Ηνωμένα Έθνη δεν είχαμε βεβαία την επιτυχία. Δεν είχαμε ούτε καν βέβαιη τη στασιμότητα του θέματος. Είχαμε και χωρίς υπαιτιότητα δική μας, δυνατότητα υποχώρησης του θέματος. Και το είχαμε, κύριοι, διότι αυτά είναι τα Ηνωμένα Έθνη. Οι περισσότερες αντιπροσωπείες προτιμούν να μη έχουν να ψηφίσουν σε κείμενα, τα οποία δημιουργούν θέματα μεταξύ της δικής τους χώρας και άλλων χωρών. Οι περισσότερες κυβερνήσεις προτιμούν να έχουν να ψηφίσουν σε ένα κείμενο, το οποίο θα αμβλύνει τις ζημιές των διαφωνιών, σε ένα κείμενο το οποίο διατυπώνει αβλαβείς ευχές και αποφεύγει τις προστριβές μεταξύ διαφόρων εχθρών, ιδίως δε προς άλλες ισχυρές χώρες. Εξού και η

ευχέρεια η οποία υπάρχει πάντοτε, ώστε οι τροπολογίες, οι οποίες περοηγούνται στην ψηφοφορία, να γίνονται αποδεκτές.

Και όταν υποβλήθηκε η τροπολογία εκείνη βρεθήκαμε κι' εμείς ενώπιον του κινδύνου, ενώπιον του οποίου βρέθηκαν όλες οι προσφυγές ενώπιον τέτοιων τροπολογιών. Διότι η τροπολογία εκείνη, η οποία ήταν ευφυέστατα συντεταγμένη, η οποία περιείχε την επιταγή για διαπραγματεύσεις "μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών" δεν ήταν εντελώς ανούσια, όπως ήταν, πολλά άλλα σχέδια αποφάσεων στα Ηνωμένα Έθνη. Είχε κάποιαν ουσίαν. Ετσι διατρέξαμε τον κίνδυνο να τεθεί αυτή η τροπολογία πρώτη σε ψηφοφορία, οπότε κατά την κρίση μας, κατά την κρίση άλλων αντιπροσωπειών και κατά την κρίση όλων των τεχνικών μας συμβούλων, θα χάναμε την ψηφοφορία. Και θα την εχάναμε όχι διότι το θέμα δεν τυγχάνει συμπάθειας, αλλά διότι επαναλαμβάνω, είναι φυσική, εύναι εύλογη η τάση των Κυβερνήσεων, οι οποίες δεν έχουν άμεσο ενδιαφέρον σε ένα θέμα, να προτιμούν να ψηφίζουν κείμενα, τα οποία τις απαλλάσσουν από διαφωνίες με άλλες Κυβερνήσεις.

Εγινε τότε ένας σκληρός δικονομικός αγώνας με θέμα τι θα τίθετο πρώτον σε ψηφοφορία. Διότι, όταν υποβλήθηκε η τροπολογία των τεσσάρων, έσπευσα να υποβάλω δική μου αντιτροπολογία, η οποία σεβόταν μεν εν πολλοίς τη φρασεολογία της τροπολογίας, επανέφερε όμως το θέμα στη βάση της αυτοδιάθεσης. Συνεκρούσθησαν τότε και συνεκρούσθησαν κατά τρόπον οξύ οι δύο θέσεις, οι δικονομικές, οι οποίες όσον και αν φαίνονταν ασήμαντες, ήσαν βαρυσήμαντες σε αποτελέσματα, διότι από το ποια θα τίθετο πρώτη σε ψηφοφορία, εξαρτάτο η ουσιαστική έκβαση της μάχης εκείνης. Και εξαρτάτο τόσο, ώστε οφείλω να πληροφορήσω την αντιπροσωπεία, και το γνωρίζουν ήδη οι εκλεκτοί συνάδελφοι, οι οποίοι με συνόδευαν στα Ηνωμένα Έθνη, θερμοί υποστηρικτές της κυπριακής υπόθεσης κατά τη διάρκεια της συζήτησης και κατά τη

διάρκεια της μεσημβρινής διακοπής, μας επληροφόρησαν ότι, εάν τίθετο πρώτη σε ψηφοφορία η τροπολογία των τεσσάρων, ήσαν υποχρεωμένοι να ψηφίσουν υπέρ της, άσχετα του αν υποστήριζαν το κυπριακό. Και ήσαν υποχρεωμένοι, διότι τούτο ήταν η ευκολότερη οδός και διότι δεν είχαν σοβαρούς λόγους για να δικαιολογήσουν καταψήφιση ή αποχή.

Διεξήχθη, λοιπόν, ένας οξύς αγώνας, ο οποίος κράτησε ισχυρά επιχειρήματα. Ελεγε: Το ότι η τροπολογία ανατρέπει τη βάση του κειμένου, αυτό καθιερώθηκε από την πρακτική και επικυρώθηκε λίγες ημέρες προηγουμένως στην περίπτωση του αλγερινού (προβλήματος της Αλγερίας), οπότε υποβλήθηκε τροπολογία εντελώς διάφορη από το σχέδιο απόφασης και η οποία εν τούτοις τέθηκε σε ψηφοφορία ως τροπολογία.

Εξ άλλου η ελληνική αντιτροπολογία δεν είναι τέτοια διότι επαναφέροντας το θέμα της αυτοδιάθεσης, κατ' ουσίαν αναβιώνει την πρώτη προσφυγή, άρα πρέπει να τεθεί δεύτερη σε ψηφοφορία.

Ευτυχώς ύστερα από επίμονο αγώνα και με υποστήριξη πολλών φίλων, σε αγώνα εμφανή και παρασκηνιακό, νικήσαμε στον κρίσιμο αυτό δικονομικό αγώνα και προχωρήσαμε στην ψηφοφορία με πρώτην σε ψήφιση τη δική μας αντιτροπολογία. Επήλθε το γνωστόν ευχάριστον αποτέλεσμα κατά το οποίο ελάβαμε **33** ψήφους υπέρ, **20** κατά με **25** αποχές".